

Almindelige kager og hashkager (t.h.) sælges på stranden med et glimt i øjet.

Geder i argan-træ. Disse er dog ikke selv kravlet op i træet.

Overflod af oliven i alle afskygninger. Marokko har et særdeles spændende køkken.

Kamelkaravane midt i en rundkørsel. Kameldriveren vil vældig gerne sælge en ridetur.

Fiskere i færd med at losse dagens fangst i en vasketøjskurv af plastic.

To af de unge piger fordufter hurtigt, da der skal tages et billede sammen med Josefine på 16.

Essaouira - Marokkos ferieby ved Atlanterhavet

Marrakesh får besøg af tre millioner turister årligt. Har man overvejet at besøge den fascinerende by, kan det anbefales at aflægge visit i kystbyen Essaouira et par dage

TEKST OG FOTO: HENRIK KØHLER
redakton@mja.dk

Skingre mågeskrig blandes med messende kald til morgenbøn, fra byens moskeer. Fra riad'ens tag, i den lette blågrå morgendis, ser man brændingen slå imod de forrevne klipper, som danner Essaouiras yderste værn mod Atlanterhavet. Enkelte sprøjt når sikkert op i syv-otte meters højde hvor de bliver hængende i imponerende lang tid. Nu kommer en stribe halvstore fiskerbåde sejlene ind mod byens havn med kort afstand og fulgt af tusindvis af måger. I det fjerne fortøner horisonten sig. Derovre et sted ligger Florida og Cuba. Det er fascinerende at tænke på. Jeg bliver enig med mig selv om, at jeg må ned på havnen og se, hvad der foregår på samme tid i morgen.

Tre timers kørsel bag os ligger Marokkos fjerdestørste by, overbefolkede Marrakesh med sine larmende scootere og ivrige sælgere. Min marrokanske ven Driss Amrani, der stam-

mer fra kongebyen Fes og nu bor i Silkeborg, har anbefalet os at sætte et par dage af, til at besøge skønne Essaouira ved Atlanterhavskysten og Allah være lovet for det. Først spoler vi lige tiden et døgn tilbage:

Tre timers buskørsel er til at leve med og det er prisen på 8 - 900.- kr. t/r for 5 personer også. I tilgift får vi set et stykke af det landlige Marokko. Landskabet vest for Marrakesh skifter mellem plantager af oliventræer af meget varieret standard og stenet semiørken hvor man har samlet sten i store bunker med 10 - 15 meters mellemrum, for at kunne dyrke afgrøder. Det er ekstrem dårlig landbrugsjord det her. De få byer, vi møder, er yderst fattige, og det er kun her, vi ser gamle bulede Renault 4, der fungerede som postbiler i DK i mange år samt den aristokratiske Peugeot 404. Man undrer sig over hvad folk hvad folk her lever af. Vi er vidne til fåre- og gedeflokke på ned til 15 - 20 individer, men altid passet af en eller to hyrder i den brændende sol.

Geder i træerne

Et spørgsmål trænger sig så meget på, at jeg må spørge chaufføren. Hvad spiser de dyr egentlig her midt i den stenede ørken? Det tager lidt tid før han forstår mit spørgsmål, men så drejer han resolut minibussen ind i rabatten, tager mig ud og viser mig de forskellige små visne og grønne, ofte tornede vækster, der har kæmpet sig op mellem stenene. De er så uanselige, at man ikke får øje på dem på blot

fem meters afstand. Forstår godt, at man ser netop gede- og fårehold, når de er i stand til at overleve af den smule. En hund ville jo dø her på under en halv dag. Nu vi er ved geder, så stopper bussen, efter et par timers kørsel ved et 6 - 7 højt træ hvor en hel del geder står og balancerer på de tynde grene i op til fire meters højde. Ved profetens skæg! Gederne står helt stille og ser ret fjogede ud. Hele scenariet forekommer absurd, for det er tydeligt at manden, der går rundt og samler bidrag ind, har placeret gederne i træet. Guderne må vide hvordan, for der er ikke nogen stige at se. I virkeligheden findes der geder her i landet som kravlet op i træer for at spise løvet, men det er naturligvis relativt lave træer, som gederne selv kan bestige, men det er der råd for, når nu turisterne vil se geder i træer. Manden får nogle dirham i tilgift for nogle billeder af det besynderlige syn og alle er tilfredse.

Lidt senere holder vi ind i et kooperativ hvor de producerer arganolie. Olien bruges i parfume og som levnedsmiddel. Den er dyr, da det tager 15 timers manuelt arbejde at udvinde 1 liter olie af den tykskallede argannød, som først skal sluges af geder og gennem deres fordøjelsessystem. En række kvinder sidder langs gulvet inde i den åbne gård og demonstrerer processen. Argantræet er et af de få som kan overleve lang tids tørke og 50 graders varme. Chaufføren får sikkert en skilling for at sætte os af her, men jeg nøjes nu med at foreslå nogle tilslorede unge kvinder at være med på

et billede sammen med min 16-årige datter. De takker høfligt nej, på nær en enkelt, som får lidt for ulejligheden.

1001 nats eventyr

Endelig fremme. Det dufter af saltvand, tang, fisk og havluft. Essaouira er domineret af et imponerende velholdt fort og en tætbygget gammel hvidkalket bydel hvor vores riad befinder sig. En riad er et gammelt købmanshjem i 2 - 3 etager og med en gårdsplads, ofte med springvand og lidt grøn beplantning, i midten. Udsigten fra værelserne er ind mod denne gårdsplads, der har tjent som et privat og fredfyldt åndehul i den uhyre tætte bebyggelse. I dag er en del af disse riads restaureret og ejet af europæere. For at komme ind i vores riad skal vi gennem en over 50 meter lang, snæver, mørk og skummel »tunnel«. Hvis ikke det var for et par turistbutikker og små værksteder undervejs, ville det være virkelig uhyggeligt. Uhyggen fortager sig dog med et, når man får låst døren op i den blå port: Mosaikker, kakler og smukke trægelændre. Værelser og gangarealer er dekoreret med gamle klædedragter og antikviteter, så vi føler os midt i 1001 nats eventyr. To etager op og vi befinder os under åben himmel midt i en storslået udsigt og kun et stenkast fra Atlanterhavet, som beskrevet i starten af denne artikel.

Det er konstrueret på den måde, at man kan være helt privat i sit hjem. Ingen snak over hækken her og da slet ikke med nabokonen,

hvis man er mand. Unge kvinder ses ikke meget i gadebilledet, og når det sker, er det i følgeskab med mor. Man har indtryk af, at deres plads er inden for hjemmets fire vægge. De unge mænd (og de ældre) derimod, hænger ud i det offentlige rum alle steder hvor de snakker, ryger og drikker mynteteh, men deres muligheder for erfaring med det modsatte køn for de bliver gift, er lig nul. Det gør vores teenagedøtre, oven i købet i lette gevandter, uhyre interessante.

Jimi Hendrix og hashkager

Modsat Marrakesh er Essaouira anlagt med rette gader og kun i toetagers højde. Jimi Hendrix har været her, og det samme har en del hippier i den periode. Hash er billigt, og kan købes overalt. Det oplever jeg, medens jeg står og venter på familien, midt på den store åbne strand. En lille solbrændt mand i 40erne vil sælge mig kager fra en bakke han bærer rundt på. Da jeg ikke viser interesse, foreslår han nogle med hash som er heftige, og nogle som er særligt stærke. Jeg kan jo også gemme dem til en senere lejlighed, foreslår han. Jeg springer over, - det harmonerer vist dårligt med familieferie med teenagebørn, at far æder sig skæv i hashkager. Vi får et godt grin sammen og jeg må gerne tage et billede af manden. Marokko er muslimsk, men det er ikke umuligt at købe ol hvor der er turister. Man skal blot være indstillet på at betale 20.- kr. for en 0,24 cl. Heineken. Det er undertegnede ikke, så der

bliver drukket noget mynteteh og sodavand, når oktober temperaturen sniger sig op på 30 - 37 grader.

Essaouira er yderst charmerende og selvom den tager imod mange turister, kan man stadig gå ned af gaderne og møde kvinder med slør og andre lokale typer som f.eks. æselkærre-chauffører uden at spotte en turist for en stund.

Selvom byen kun har omkring 60.000 indbyggere, er der kvarterer som vores rejsebog anbefaler at man holder sig fra efter mørkets frembrud. Et af disse forvilder vi os ind i en aften, da vi vil gå en anden vej hjem, end vi er gået ud. Blot 50 - 100 meter fra den livlige og oplyste hovedgade, befinder vi os pludselig i nogle Charles Dickenske snævre, uoplyste gyder med skumle typer der sidder på jorden. Drikker de et eller andet? Snakker de om os? Vi skal ud herfra i en frygtelig fart! Vi forsøger at virke beherskede medens vi febrilsk forsøger at gå i den rigtige retning. 2 - 3 minutter forekommer som en evighed, men så er vi tilbage blandt tæppe- og keramikbutikker.

Fisk, måger og tilslorede kvinder.

Som jeg har lovet mig selv, står jeg relativt tidligt op og går ned på havnen for at opleve fiskerbådene komme ind. De første halvstore åbne joller er allerede kommet ind med deres fangst. Luften er tyk af måger. Tilslorede kvinder går alle rundt med en spand i hånden, - nogle med fisk i. Enkelte har allerede åbnet

»butik« med et par håndfulde fisk på en sæk direkte på jorden. Jeg dvæler en rum tid ved et scenarie, hvor de er ved at losse en af bådene. Manden i båden fylder en grøn plast-vasketøjskurv med fisk. Han kaster den videre til en kollega der kyler den 2 - 3 meter op på kajen, hvor endnu en mand griber den. De snakker og joker imens, men der sker ingen kiks undervejs. Det kan undre at ingen andre turister har fundet vej herved, men fint med mig, at have hele menageriet for mig selv.

Senere på dagen møder vi en hel karavane med 8 - 9 kameler. Manden på den forreste kamel parkerer hele flokken lige ud for os, læner sig ned mod os fra sit høje leje, for at tilbyde ridetur. »Maybe later!« foreslår han selv. »Maybe later«, svarer vi. Det er sådan en form for mantra fra mange handlende, når man ikke ønsker deres varer. Efter 5 - 6 kilometer til fods ud for at se den nye bydel og et kedeligt carrefour supermarked, hyrer vi en hestevogn. To kuske kommer op at skændes helt vildt, da de begge mener at vi har forhort os om prisen hos dem først. Da gemytterne er faldet til ro, er det rigtigt hyggeligt, og manden er pædagogisk nok til at få min 10-årige søn om på kuskensædet, ved siden af sig selv. Vi kan se, at de lokale benytter vognene i stor stil, men de betaler nok næppe 14.- kr. for at køre 500 meter, derfor skænderiet!

Således flyver toenhalf dag hurtigt af sted for turen går tilbage til Marrakesh igen. Vi er rustet til endnu et par dage i storbyens favn.

Minibussen venter allerede på os ved stranden. Vi har den helt for os selv, så det er ren luksus. Det er det også, når ens 16-årige datter funderer: »Far, jeg er så glad for alle de steder I tager os hen!«. Så bliver det vist ikke større.

: fakta

REJSEN DERTIL

Det er nemt at besøge Marokko på egen hånd. Riads og hoteller tilbyder ture, og man bliver hentet og bragt til døren. Marrakesh beflyves af adskillige selskaber. Vi tog af sted fra Hamborg og havde seks times ventetid i Milano (begge veje) til 1450,- kr./pers.

